

nacionalnih, političkih i društvenih ideoloških sustava daje na podvrgavanje 'bio-ekološkoj analizi'" (268.).

Kao i u prethodnim brojevima, uredništvo je veliku pažnju posvetilo ocjenama i prikazima aktualnih izdanja svjetske i hrvatske historiografije (217.-348.). Tako je u drugom dijelu časopisa ukupno prikazano dvadeset i sedam naslova, od čega šesnaest znanstvenih i stručnih knjiga ili monografija, te jedanaest domaćih ili međunarodnih znanstvenih časopisa i zbornika sa znanstvenih skupova.

Može se zaključiti da i ovaj broj *Zbornika*, prateći trendove u suvremenoj hrvatskoj i svjetskoj povijesnoj znanosti, donosi niz vrijednih radova i prikaze zanimljivih knjiga, monografija, časopisa i zbornika.

Hrvoje Kekez

Hum – Časopis Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Mostaru, Mostar, br. 1., (2006.), 380 str.

Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru, koji okuplja studije humanističkih i srodnih društvenih znanosti do sada poučavanih unutar Pedagoškog fakulteta, pokrenut je 2006. godine novi znanstveno-stručni časopis, nazvan po povijesno važnom brdu ponad Mostara, ali i s jasnom aluzijom na posvećenost humanističkim temama. Prema imenima suradnika u ovome prvom broju vidljiva je želja uredništva da ne samo predstavi radove znanstvenika iz matične ustanove časopisa, nego i da kao suradnike angažira vodeća imena pojedinih disciplina iz BiH i inozemstva. Većina je članaka recenzirana i razvrstana u uobičajene kategorije: izvorni znanstveni članak, prethodno priopćenje, pregledni članak i stručni članak.

Budući da je povijest jedan od studija na tom fakultetu, i povijesne su teme zastupljene u časopisu. Štoviše, najveći broj članaka (7 od 17) bavi se problematikom koja se može okarakterizirati potpuno ili djelomično povijesnom. U ovom će se prikazu veća pažnja pridati tim člancima, a ostali će se predstaviti samo naslovom.

Članak "Štovanje Majke Božje u djelima Jure Radojevića Gizdelina" Vande Babić i Sanje Knežević (str. 91.-113.) bavi se ovim baroknim piscem, koji je, kao toliki prije i poslije njega, i sabljom i perom stao u obranu svoga naroda od Turaka. Propitavši hipotezu o piščevu bosanskom plemićkom podrijetlu, autorice prikazuju njegove spjevove *Okolišenje i uzetje grada Budina* i *Skazanje vazetja lipoga Biograda*, u kojima se suvremena geopolitička situacija zrcali kroz prizmu autorovih praktičnih težnji i marijanske religioznosti.

Slavica Stojan u članku "Izazov noći u renesansnom Dubrovniku" (114.-145.) podrobno opisuje, na temelju arhivske građe i djela suvremenih književnika, mjesto i vrijeme u kojem se ne biste voljeli naći nezaštićeni – noć u renesansnom Dubrovniku. Ako vas ne bi zakačio mač nekog od obijesnih i pijanih mladića, postojala je velika vjerojatnost da vas s prozora zaliju mokraćom i izmetom, istuku, okradu, ismiju, siluju ili čak ustrijele.

Neotkriveno blago rijetkih knjiga koje nam se nalazi nadomak ruke otkrio je Pavao Knezović i izvijestio o njemu u radu "Rara Croatica u humačkoj knjižnici (1)" (188.-204.). Među tih 120 naslova mogu se izdvojiti monumentalna djela važna za kulturnu i političku povijest ne samo naših krajeva, nego i cijele Europe: *Atlas Marianus* Wilhelma Gumppenberga (1657.-59.) i zbornik *Scriptores rerum Hungaricarum, Dalmaticarum, Croaticarum et Sclavonicarum veteres ac genuini* (1746.-48.). Ova druga edicija na jednom mjestu okuplja vrijedna djela brojnih hrvatskih povijesnih pisaca (F. Patačića, F. Črnka, L. Crijevića Tuberoni, I. Zermega, J. V. Čolića, G. Brskoga, Tome Arhiđakona i drugih).

Neprecizne i netočne podatke iz literature o brojnom stanju i osobito stradavanju mostarskih Židova pod ustaškim režimom ispravlja, vraćajući se na pomno čitanje izvornih dokumenata, Božo Goluža u članku "Židovi u Mostaru (Prilog istini i jasnoći)" (226.-244.). Ne upuštajući se u interpretacije, autor uspoređuje popise iz dokumenata, knjiga i spomen-ploča, čime nastoji ukloniti nejasnoće i mogućnosti za krivo prikazivanje podataka, a slijedom toga i izvođenje krivih zaključaka.

Biskupska kuća u Vukodolu (o kojoj govori istoimeni članak Ante Marića, 245.-259.) bila je središte vjerskog i kulturnoga života mostarskih rimokatolika u drugoj polovici 19. stoljeća. Njezina je izgradnja plod diplomatskog umijeća i misionarskoga žara hercegovačkih franjevac. Autor piše o složenim političkim prilikama u Hercegovini pri kraju turske vladavine i o poteškoćama koje su pratile franjevce u nastojanju da osiguraju funkcioniranje vjerskih i obrazovnih institucija u toj pokrajini.

Najnovijom se poviješću promatrajući je kroz lik jednoga od njezinih najvažnijih aktera na globalnoj razini bavi Iko Skoko u članku "Ivan Pavao II. – veliki komunikolog" (312.-334.). Zahvaljujući otvorenosti toga pape novim medijima, njegov se pontifikat već sada s pravom može promatrati kao prekretnica, i to u smislu radikalne promjene vanjske percepcije papinske službe. Svojom medijskom aktivnošću, putovanjima, susretima s vođama današnjega svijeta, ali i s tzv. malim ljudima, Ivan se Pavao II. najviše od svih svojih prethodnika odmakao od mnogima odbojnog stoljetnog vatikanskog formalizma.

Tri se članka bave hrvatskom književnošću, i to od 19. stoljeća (Šimun Musa, "Književni rad Mihovila Pavlinovića", 59.-90.), preko velikih prozaika 20. stoljeća (Krešimir Nemec, "Hrvatska inzularna proza", 9.-30.), do suvremenih usmenih formi (Stipe Botica, "Hrvatska usmenoknjiževna baština u suvremenim zapisima", 31.-58.), a jednim je člankom zastupljena i strana književnost (Robert Sullivan, "The grammar of duplicity in James Joyce's *The Boarding House*", 205.-215.).

Zastupljeni su i članci iz područja jezikoslovlja (Josip Lisac, "Kultura hrvatskoga jezika u doba *Knjige od uspomene* /1673.-1784./, 147.-157.; Ljiljana Kolenić, "Pogled u jezik propovijedi Emerika Pavića", 158.-187.; Izabela Dankić i Lidija Mustapić, "The perceived role of future English teachers: A case study at the University of Mostar", 216.-225.), filozofije i teologije (Anto Mišić, "Vjera i/ili razum", 260.-274.; Ivica Musić, "Zimmermanova kritika Jaspersova negiranja metafizičke spoznaje", 275.-297.), te komunikologije (Zoran Tomić i Josip Sapunar, "Krizno komuniciranje", 298.-311.; Smiljko Šagolj, "Prekogrančne televizije i uređenje elektroničkoga medijskog prostora u BiH", 335.-353.).

Svezak se zaključuje odsječkom "Prikazi i osvrti" (357.-374.) u kojemu su prikazane četiri nove knjige: Nikola Ivanišin, *Od Điva Gundulića Do Miroslava Krležje*, Split, 2004.; Glorija Rabac, *Fešta puli barba Martina*, Pazin, 2004.; Slavica Juka, *Etika – postavke i teorije*, Mostar, 2006., te Rudolf Kraljević, *Bosanska i hercegovačka vinogradska baština (1800-1878) s uvodnim pogledom na bitna razvojna obilježja od završnih desetljeća XV. do konca XVIII. stoljeća*, Mostar-Čitluk, 2006.

Opseg ovoga prvog broja časopisa, respektabilna autorska postava, brojnost izvornih znanstvenih radova te širina obrađenih tema daju dobar temelj za nadu da će uredništvo i suradnici uspjeti u zadanom ritmu izlaženja (najavljen je jedan broj godišnje uz brojeve "po potrebi") održati njegovu željenu znanstvenu i stručnu kakvoću.

Šime Demo

Građa i prilozi za povijest Dalmacije, sv. 20. "Iz korespondencije Dominika i Ivana Luke Garagnina", Ljerka Šimunković i Nataša Bajić-Žarko, Split, 2005., ured. Nataša Bajić Žarko

Cijeli 20. svezak časopisa "Građa i prilozi za povijest Dalmacije" posvećen je korespondenciji Dominika i Ivana Luke Garagnina, najistaknutijim pripadnicima te trogirске obitelji, s mnogim istaknutim dalmatinskim i europskim intelektualcima. Korespondencija je vrlo zanimljiva jer su braća bila aktivni fiziokrati i politički afirmirani frankofili. Iz njihovih pisama možemo pratiti političke i društvene prilike Trogira i cijele pokrajine u prvoj polovici 19. stoljeća. Autorice su pisma pisana na talijanskom (uz jedno na francuskom) transkribirane, a uz svako pismo objavljena je regesta na hrvatskom.

U Uvodu pod naslovom "Ivan Luka i Dominik, najistaknutiji članovi obitelji Garagnin" (11.-14. str.) autorice donose osnovne podatke o podrijetlu i razvoju obitelji Garagnin, njihovim ženidbenim vezama te gospodarskim i trgovačkim aktivnostima.

Prvo poglavlje donosi korespondenciju Dominika Garagnina. Počinje sa šest pisama Franje Marije Apendinija (17.-34.) Dominiku, u kojima su sačuvani zanimljivi podaci o tadašnjim intelektualcima, kulturnim i gospodarskim prilikama, svakodnevnoj kulturi življenja. Slijede tri pisma Giacoma de Concine, kulturnog povjesničara (34.-43. str.), u kojima se opisuje politička i društvena situacija u Dalmaciji te raspravlja o književnim i umjetničkim zbirkama. Dominiku je deset pisama napisao i Georg Franz Dieffenbach (43.-67.), dvorski zastupnik iz Beča. Javlja mu novosti s bečkoga dvora koje se odnose na Dalmaciju te piše općenito o političkim prilikama. Također ga obavještava o sudskom procesu protiv onih koji su oštetili obitelj Garagnin za vrijeme anarhije. Francuski maršal Marmont, vojni zapovjednik Dalmacije i kasnije guverner Ilirskih provincija piše Dominiku tri pisma (67.-69.). Za razliku od prijašnjih pisama talijanskim jezikom, ta su pisma pisana francuski. Dominika je